

**Stanovisko Asociácie priemyselných zväzov a dopravy
na rokovanie HSR SR dňa 25.3.2024**
Návrh Národného programu reforiem Slovenskej republiky 2024 (ďalej len „návrh“)

1. Postoj APZD k návrhu

APZD berie predložený materiál na vedomie.

2. Zdôvodnenie postoja APZD

APZD upozorňuje na skutočnosť, že návrh Národného programu reforiem Slovenskej republiky 2024 (ďalej len „NPR“) **nebol predmetom medzirezortného pripomienkového konania**. Nebolo preto možné oboznámiť sa prostredníctvom riadneho legislatívneho procesu s návrhom materiálu, ani k nemu podať pripomienky. V zmysle uvedeného žiadame o uskutočnenie riadneho medzirezortného pripomienkového konania k NPR.

3. Stručný popis navrhovaných zmien, cieľ a obsah materiálu

- Cieľom návrhu je poskytnúť **ucelený prehľad o krokoch, ktorými SR reaguje na špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko**, a to bez ohľadu na zdroj financovania.
- Materiál sa týka plánovaných aj už realizovaných opatrení štátu pričom popisuje reformné snaženie SR v prioritných štrukturálnych oblastiach
- NPR je kľúčovou súčasťou cyklu európskeho semestra a zohráva ústrednú úlohu pri umožňovaní kolektívneho monitorovania.
- NPR je každoročne schvaľovaný vládou SR a následne zasielaný Európskej komisii.
- Ako **tri hlavné oblasti zaostávania SR** sú v zmysle programu sú **vzdelávanie, trh práce a alokačná efektívnosť daná efektívnosťou verejnej správy a inovačným potenciálom krajiny**.
- V rámci sféry zvyšovania kvality života obyvateľov sú najväčšími **výzvami bývanie, zdravie a kvalita nadobudnutých vedomostí a zručností**.
- **Energetická kríza zdôraznila potrebu prijímania opatrení v oblasti zelenej transformácie** so zameraním na znižovanie závislosti od fosílnych palív, diverzifikáciu dovozu a prechodu na OZE.
- Identifikované štrukturálne výzvy sú do značnej miery adresované najmä opatreniami v Pláne obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (ďalej len „POO“), ktorého úspešná implementácia je zásadná pre opätovné zrýchlenie konvergencie Slovenska a zlepšenie kvality života.

- Rovnako dôležité bude tiež efektívne čerpanie finančných prostriedkov v Programe Slovensko, ktorý je na roky 2021-2027 kľúčovým investičným nástrojom.

Materiál v bode 3 popisuje opatrenia v kľúčových štrukturálnych oblastiach:

a) Verejné financie:

- **Prioritou je návrat ku zdravým verejným financiám a stabilizácia verejného dlhu v pomere k HDP.**
- Medzi nosné plánované opatrenia sa navrhujú zaradiť napríklad:
 - **Zosúladenie konceptu národných limitov verejných výdavkov s novými fiškálnymi pravidlami EÚ** (zjednodušiť fiškálne pravidlá a vyhnúť sa tak dvojkoľajnosti pravidiel). Limity verejných výdavkov totiž neboli implementované do rozpočtu verejnej správy na roky 2024 až 2026.
 - **Zmena dlhovej brzdy** s cieľom úpravy sankčných mechanizmov a efektívnejšieho riadenia likvidity.
 - Skvalitnenie elektronických služieb a podpora klientom orientovaného prístupu vo finančnej správe.

b) Vzdelávanie:

- **Vo vzťahu k vzdelávaniu sa konštatuje, že výsledky slovenského vzdelávacieho systému naďalej zaostávajú za priemerom EÚ na viacerých úrovniach.**
- Nosnými plánovanými opatreniami v tejto oblasti sú napríklad:
 - Pokračovanie v **prechode na nové kurikulum** pre zlepšenie rozvoja tvorivého myslenia či digitálnych zručností žiakov.
 - Aktualizácia obsahu štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) pre odborné vzdelávanie.
 - **Zvyšovanie výkonnosti vysokých škôl** a podporu ich schopnosti lákať a udržiavať talenty – modernizácia infraštruktúry VŠ a úprava metodiky rozpisu dotácií zavedením výkonnostných zmlúv.
 - Zvýšenie podielu vyškolených učiteľov na nové kurikulum, inkluzívne vzdelávanie a digitálne zručnosti.
 - Zavedenie motivačného odmeňovania v školstve.

c) Produktivita: Výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia:

- **Digitálna transformácia** je súčasťou úspešného zvládnutia reforiem v tejto oblasti.
- Prioritnými opatreniami sú napríklad:
 - Implementácia rozsiahleho **Vnútroštátneho plánu digitálnej dekády**.
 - Zvýšenie využívania elektronických služieb štátu, rozvoju kybernetickej bezpečnosti a nárastu počtu projektov na vývoj a aplikáciu špičkových digitálnych technológií.
 - **Zjednodušenie prístupu občanov a podnikateľov k elektronickým službám štátu** a digitálna transformácia úsekov verejnej správy.

- Podpora projektov spolupráce firiem, akademického sektora a organizácií výskumu a vývoja, projektov v oblasti výskumu, vývoja a inovácií na riešenie výziev zelenej transformácie a úloh spojených s digitálnou transformáciou, ale aj podpora excelentných výskumných pracovníkov.

d) Trh práce, sociálne veci a bývanie

- Demografický tlak v spojení s pretrvávajúcim odlivom mozgov a nízkou participáciou vybraných skupín obyvateľstva **naďalej vedie k prehlbovaniu nedostatku pracovnej sily.**
- Nosné opatrenia v tomto smere majú byť:
 - Vytvorenie "one-stop shopov" poskytujúcich **komplexné služby pre integráciu zahraničných štátnych príslušníkov a občanov zo SR pri návrate zo zahraničia.**
 - Zmena konceptu životného minima a hmotnej núdze či rozmrazenie minimálnych dôchodkov.
 - **Koordinácia celoživotného vzdelávania s potrebami trhu práce posilnením kompetencií Aliancie sektorových rád.**
 - Implementácia opatrení z **Bytovej politiky SR do 2030** – úprava zákona o výstavbe.
 - **Rozvíjať zručností pracovnej sily** - podpora zamestnanosti a adaptability na trhu práce – nové projekty.

e) Kvalita inštitúcií

- **Poukazuje sa na to, že efektívnosť využívania zdrojov v ekonomike do veľkej miery určuje kvalita inštitúcií v širšom ponímaní.** Naďalej prevláda nižšia vymožitelnosť vlastníckych práv, vysoké regulačné bariéry pre podnikateľov, nízka efektívnosť verejného sektora a nízka dôvera vo verejné inštitúcie.
- Nosnými opatreniami v tomto smere sú napríklad:
 - Elektronizácia a zrýchlenie procesov obchodného registra.
 - **Vytvorenie centier zdieľaných služieb** – modernizácia a zlepšenie výkonu miestnej samosprávy.
 - Zmiernenie regulačnej záťaže podnikania cez prijatie ďalších **antibyrokratických balíčkov.**
 - Prijatie akčného plánu pre **rozvoj rodinných podnikov.**
 - **Modernizácia informačného systému evidencie cudzincov.**

f) Zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť

- **Výdavky na zdravotníctvo rastú rýchlejšie ako ekonomika.** Slovenské zdravotníctvo zaostáva za západoeurópskymi zdravotnými systémami, ako aj voči okolitým stredoeurópskym krajinám.
- Opatrenia na zlepšenie stavu tejto oblasti sú napríklad:
 - Zber údajov o čakacích dobách a zabezpečenie manažmentu zdravotnej starostlivosti.
 - **Zriadenie rozpočtovej rady pre zdravotníctvo** pre zlepšenie alokácie zdrojov v zdravotníctve.
 - Pripravuje sa rámec pre slovenské **hodnotenie výkonnosti zdravotníctva (HSPA).**

g) Zelená transformácia:

- Opatrenia zahŕňajú napríklad:
 - Zameranie sa na **diverzifikáciu zdrojov energie a znížiť závislosť od fosílnych palív**. Urýchlenie prechodu na obnoviteľné zdroje energie v súlade s REPowerEU.
 - **Zjednodušenie povoľovacích procesov, či investície do energetickej infraštruktúry, dopravy s nulovými emisiami a energetickej hospodárnosti budov.**
 - Príprava a prijatie **nového klimatického zákona**, ktorý by mal harmonizovať legislatívny rámec SR s rámcom EÚ a prispieť k dosiahnutiu klimatických cieľov do 2030 vrátane klimatickej neutrality do 2050.
 - **Reforma verejnej osobnej dopravy**, rozvoj infraštruktúry ekologickej osobnej železničnej dopravy, výzvy na nové schémy podpory na základe Koncepcie rozvoja intermodálnej dopravy, schválenie balíka opatrení na podporu alternatívnych pohonov, podpora infraštruktúry pre vozidlá na alternatívny pohon.
 - V prípade investícií do železníc mimoriadny nárast stavebných nákladov a zdĺhavá projektová príprava spôsobili omeškanie plnenia POO, čo viedlo k prehodnoteniu alebo vypusteniu niektorých projektov.
 - **Pripravovaná Stratégia a akčný plán odpadového hospodárstva** majú za úlohu okrem iného zabezpečiť stabilitu a predvídateľnosť prostredia obehového a odpadového hospodárstva.